

Forgách András

A felhő a fontos, vagy a hegy?

Az alapvető kérdés, amit az ember föltehet magának Kali Kinga Örményországban készült képeit nézegetve, nagyon kézenfekvő. Azt kell megtudnia, hogy mi a különbség egy puszta *szép* kép és egy *szenvedélyes* kép között. Csak ennyit. Ja, hogy ami

Forgách András

szenvedélyes az bizonyára szép is? Az nem olyan biztos. És hogy a szép mindig *szenvedélyes*? Még az sem.

Kali Kinga képei majdnem mind *szenvedélyes* képek, tehát nem egyszerűen képek, hanem *vallomások*. Ahhoz, hogy egy kép szép legyen, néha elég, ha szépek rajta a fények, az arányok. Itt majdnem minden képen szépek a fények. És izgalmasak az arányok. Ahhoz, hogy egy kép szép legyen, elég, ha jól komponált. Itt majdnem minden kép jól komponált – vagy *majdnem* jól komponált. Erről a *majdnemről* szeretnék beszélni.

A Facebookon, ahol Kali Kinga először tett közzé örményországi fölvételeket, több képen ő maga is látszik, ezeket a képeket értelemszerűen nem ő készítette, hanem valamelyik útítársa. Az egyik ilyen útítársat, aki azt kapta le, ahogyan Kinga éppen lefotóz egy khácskárt vagy mit, Kinga tréfásan *Baron Photographiannak* keresztelte el. Hogy mi az a khácskár? Tessék közelebb menni a khácskárokat ábrázoló képekhez. Ha az em-

Kali Kinga

ber sokáig néz egy khácskárt, könnyen egy Szergej Paradzsanov-film közepén találja magát. A Facebookon sok képet láttam, ami a Paradzsanov-múzeumban készült, Krisztus zsebkendője, fantasztikus kalapok (egyik a Kinga fején is látható), szóval Kinga nem csak a kolostorokat nézte meg, és nem csak a piacon járt, hanem még magát a megfoghatatlanul *szenvedélyes* és szüntelenül tevékeny Paradzsanovot is bekebelezte.

De vissza a fönt említett képhez, ami a gugoló Kingát ábrázolja, fotózás közben, a Jereván külvárosában található *Az ég angyalai* (Szvarnoc? Szvartnoc?) nevű katedrális előtt. A kép címe: *A valóság manipulálása*. Manipulálja-e ezeken a képeken a valóságot Kinga? Nem, dehogyan, de valamit mégis csinál a valóságból: nem egyszerűen az érzéki élményt, hanem *a leendő emléket* akarja rögzíteni. Nem azt a valóságot, ami épp ott van a szeme előtt, hanem azt a valóságot, amivé az a kép, *amelyikben ott áll ő maga is*, az emlékezetében majd válik. Mert számára Örményország, és ez abból a *szenvedélyes*, önmagát kereső, zenei fugaként áradó szövegből, amelyet a képek kíséretében írt, kiderül: egyszerre a nagyon távoli múlt és az elképzelt jövő. Stendhal szerint a szépség: *A boldogság ígérete*.

Mi hát az a kicsi dolog, az a kicsi különbség, az a kicsi elmozdulás, amittől egy kép nem mindenestül szép, vagy inkább nem csupán szép, hanem *szenvedélyes* is?

A Khor Virap kolostor egyik szerzetese, nekünk háttal, a kolostor kőfala felé fordulva áll, a ház lepkeszárnyyszerű fadíszítményei árnyéket vetnek a nyers kőfalra, s a fekete ruhás szerzetes, aki épp belépni készül egy hófehér ajtón, a nap ferde sugarainak kitéve szintén árnyéket vet erre a kőfalra. Az egész kép csupa vibrálás, csupa feszültség, csupa bizonytalanság, a szélei csipkések, mint azok a papírcsipkék, amelyeket gyerekkorunkban vágunk összehajtott papírdarabokból, hirtelen megértve a szimmetria csodálatos működését. Ez a fotó, ha akarom, ügyetlen. A szerzetes profilja akár egy festmény a falon, egy ikon, mozdulata bizonytalan. *Közben* vagyunk valami *közben*, két lehetséges pillanat között.

Kinga lefotózott egy falusi házban látható kiállítási objektumot, a kötőtűvel kötött örmény valóságot: az Ararátot ábrázoló kötött kép alatt egy zenekar, egy pap, dülöngélő figurák, öregasszony, mind-mind a maga ügyetlenségében szívszorítóan kifejező, pillanatnyi, testmeleg, az ember a szagot is érzi, ami abban a parasztházban rögtönzött múzeumban megcsapja az orrát. Otthon van ott.

És itt van a hófehér hajú néni, aki egy pil-

Khor Virap egyik szerzetese

lanatra megáll, kezében alumíniumtálcán kávé dzsejva (ez a hivatalos neve az edénynek kutatásaim szerint, egyébként törökül, nem tudom, örményül hogy van), arcán finom mosoly: jön, pedig áll, és szinte kilép a képből, pedig mozdulatlan. S mindezt teszi mérhetetlen egyszerűséggel.

A kép kilép önmagából. Mert mágnesként vonzza egy tekintet.

Szép: a magyar szó eredetileg annyit jelentett, ügyes. Kali Kinga nem akar ügyes képeket készíteni. A *szenvedély* feszíti őt. Mellékesen a szó azt is jelentette, nagy – innen jön a szép-apa. Kali Kinga nagy képeket akar készíteni, nagy érzéssel telített képeket, egy egész univerzumnyi világ érződik képein a *szenvedélytől*.

Az angol beautiful jót, udvariast, vonzót jelentett eredetileg. Kali Kinga nem akar mindenáron udvariast, jó és vonzó képeket készíteni. A *szenvedély* feszíti őt. Ugyanakkor rögzít: ez ilyen, ez ilyen, ez ilyen. A *szenvedélyben* ott lappang a *szenvedés* is. Az apa, akinek halálakor nem lehetett ott, s akinek szívét talán ki kellett volna metszenie, gondolja, mint tette egy híres örmény költő fia, mereng a templomban kiterített holttestet nézve. Lüktet, pulzál benne a *szenvedély*.

A német schön ragyogó, tiszta, barátságos volt eredetileg. Persze ragyognak Kali Kinga képei, gyakorta ragyognak, mint este a nedves

A falusi ház kiállítása

kő a jereváni Köztársaság téren. És barátságosak is olykor. De nem ez a lényeg. A barátság, amit Kinga egy fénysugár iránt érez, mely végigsöpör az alkonyati tetőkön és házfalakon a völgyben, az sokkal több, mint barátság. A felhő a fontos, vagy a hegy? Ha azt mondom: mindkettő, megkerültem a kérdést. Ha válaszok közülük: megkerültem a kérdést. Így van ez már minden nagy szenvedélyben.

A hófehér hajú néni

A kiállítás címe arra utal, hogy az író – mert persze Kali Kinga elsősorban író –, na jó, a fényképész-író – meg lehetőségesen szenvedélyesen viszonyul tár-

kintet egy képről se néz vissza rád. (Elhangzott a *Felfalni Arméniát* című kiállítás megnyitóján)

gyához: nem egyszerűen látni és érezni akarja, hanem fel akarja habzsolni, magáévá akarja tenni, be akarja kebelelni ezt a világot, mint ahogyan szerelmes ölelésben teszi a szerencsés lélek.

Egy egzotikus országban a turistaipar következtében évente sokszázmillió, sőt, milliárd kép készül a hegyekről, a barlangkolostorokról, az alkonyatokról, a felhőkről, az árusokról, a szerzetesekről. Azonban ilyen megsebzett, sóvár te-

Balázs Katalin

Ünnep örmény módra

Örmény Művészeti Fesztivált tartottak harmadszorra szeptember 6-8. között Gyergyószentmiklóson, de nem is lennének örmények az örmények, ha az esemény alkalmával a tárlatok és koncertek mellett ne kapott volna helyet a gasztronómia, a gazdasági lehetőségek megbeszélése és jövőtervezés a fiatalokért.

Számos egyházi és világi méltóság, Erdély különböző településeiről érkező örmény gyökerű és más érdeklődő érkezett Gyergyószentmiklóstra, az együttlét és jövőtervezés mellett alkalmat találva a szórakozásra, ugyanakkor pedig azzal a céllal is, hogy megerősítsék a helyi közösséget: a város történelméhez és fejlődéséhez sokban hozzájáruló örménység érték, amiből a jövőben is lehet sáfárkodni.

Hamlet Gasparian Örményország romániai nagykövete végig jelen volt a fesztivál eseményein, mint elhangzott, 350 éve ő az első örmény nagykö-

vet, aki Gyergyószentmiklóstra látogat. Amint a diplomata elmondta, ha késői

Balról jobbra: Sógor Csaba, Ostváth Pál, Hamlet Gasparian, Zsigmond Barna Pál és Kulcsár László fesztiválszervező

Simó Júlia és Kalamár György, a kiállítás rendezői

is, de egy kezdet az ittléte. Szorgalmazta, hogy testvérvárosi kapcsolat jöjjön létre egy örményországi település a Szentmiklós között. Ugyanakkor a kereskedelmi kamarán keresztül segítené a vállalkozókat, hogy örmény partnerre leljenek, és ígéretet tett arra is, hogy az identitásmegőrzés érdekében közbenjár, hogy tanár érkezhessen a legnagyobb örmény közösséggel bíró Erdélyi városba, aki örmény nyelvre tanítja a fiatalságot.

Szintén a gazdasági élet fellendítését szolgálta az üzletember-találkozó, melynek vendége volt Hamlet Gasparian nagykövet mellett Sógor Csaba EP-képviselő, Osváth Pál Gambia nagykövete és Zsigmond Barna Pál magyar főkonzul is.

Szombaton tartották az örmény nyelvű vendégek és helybéliek egyaránt bejelentkeztek, nagy örömmel fogadva a bált megelőző könyvbemutatót, melyen Garda Dezső két kötetét ismertette, szólva a törvénykező örmény

A Vörösköpynegek jelenléte a gyergyói örménység ünnepeinek részé

közösségről, hiányt pótolva a gyergyói örmény származásúak kutatásával.

Az Örmény közösségi házban ötvös-mester remekműveit, régi kódexeket csodálhattak a fesztiválozók, a legnagyobb elismerést Simó Júlia kiállítása aratta, ő az örményországi viseletet idézte meg alkotásaiban. Sikeres volt a fiatalabb korosztálynak, illetve családoknak kiírt origamipályázat, és üzenettel bírt a vasárnap délelőtti, ifjúsággal való találkozás is. Mint kiderült, az örmény gyökerű fiataloknak alapvető elvárása, hogy rendezvényeiket maguk szervezhessék úgy, hogy azokon szívesen részt vegyenek az együtt élő nemzetek ifjai is.

Az örmény katolikus templom búcsúünnepén, Szűz Mária születésnapján együtt imádkoztak az örmény közösséggel a környékről érkező keresztalják, az örmény katolikus rítus szerint tartott

Jakubinyi György

Dr. Puskás Attila elnök, EMÖSZ